

Smernice za uporabo IKT pri predmetu SLOVENŠČINA

Andreja Čuk in Mira Hedžet Krkač, Zavod RS za šolstvo
Delovna verzija št. 3, april 2015

A) IZPIS IZ UN, VEZAN NA UPORABO IKT IN VKLJUČEVANJE KOMPETENC

Učenci pri pouku slovenščine razvijajo digitalno zmožnost tako, da je uporaba informacijske in komunikacijske tehnologije v podporo ciljem pouka.

IZPIS IZ UN VEZAN NA UPORABO IKT IN VKLJUČEVANJE KOMPETENC (OŠ)

V [UN za slovenščino](#) (Program Osnovna šola. Slovenščina (2011)) je uporaba IKT vključena v splošne cilje predmeta (str. 7):

Predmet slovenščina omogoča oblikovanje osebne, narodne in državljanske identitete ter razvijanje ključnih zmožnosti vseživljenjskega učenja, predvsem sporazumevanje v slovenskem (knjižnem) jeziku, socialno, estetsko, kulturno in medkulturno zmožnost, učenje učenja, informacijsko in digitalno pismenost, samoiniciativnost, kritičnost, ustvarjalnost, podjetnost ipd.

Učenci/učenke razvijajo sporazumevalno zmožnost v slovenskem (knjižnem) jeziku, tj. zmožnost kritičnega sprejemanja in tvorjenja besedil raznih vrst.

Razmišljujoče in kritično sprejemajo raznovrstna neumetnostna besedila, objavljena v raznih medijih – iz njih pridobivajo novo stvarno/enciklopedično znanje, tega pa uporabljajo v vsakdanjem življenju ali ga samostojno širijo z uporabo raznih priročnikov (tudi spleta). Razvijanje sporazumevalne zmožnosti se povezuje z uporabo IKT; tako se razvija posameznikova digitalna zmožnost.

Pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti ob dejavnem stiku z neumetnostnimi in umetnostnimi besedili s pomočjo digitalne tehnologije varno, ustvarjalno in kritično pridobivajo ter uporabljajo podatke/informacije. Ozaveščajo in presojujejo možnost uporabe in zlorabe digitalne tehnologije oziroma pridobljenih informacij – ob tem razvijajo svojo digitalno zmožnost.

OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE:

Pri razvijanju jezikovne in slogovne zmožnosti ter zmožnosti nebesednega sporazumevanja (za izboljšanje sporazumevalne zmožnosti)

- **učenci razvijajo poimenovalno zmožnost tako, da:**
uporabljajo slovarske priročnike v knjižni in elektronski obliki (npr. SSKJ, Veliki slovar tujk) (UN, str. 49)
- **Učenci razvijajo pravopisno zmožnost tako, da:**
uporabljajo pravopisne priročnike (v knjižni in elektronski obliki), pri oblikovanju besedil z računalnikom pa tudi urejevalnike besedil (UN, str. 52)

STANDARDI ZNANJA:

učenec (v drugem VIO):

- pravopisno zmožnost pokaže tako, da:

- zna uporabljati pravopisne priročnike v knjižni in elektronski obliki, pri oblikovanju besedil z računalnikom pa tudi urejevalnike besedil (4., 5., 6. razred) (str. 83)

Učenec (v tretjem VIO):

- poimenovalno zmožnost pokaže tako, da:

- **zna uporabljati slovarske priročnike v knjižni in elektronski obliki** (7., 8., 9. razred)

- pravopisno zmožnost pokaže tako, da:

- **zna uporabljati pravopisne priročnike v knjižni in elektronski obliki**, pri oblikovanju besedil z računalnikom pa tudi urejevalnike besedil (7., 8., 9. razred)

MEDPREDMETNO NAČRTOVANJE (str. 108):

V osnovni šoli v vseh vzgojno-izobraževalnih obdobjih besedno sporazumevanje, najsi bo na slušni ali vidni ravni, vseskozi povezujemo tudi z nebesednim (likovnim, gibalnim, glasbenim, pozneje tudi z računalniškim opismenjevanjem itd.). Na ravni vključevanja medpredmetnih vsebin je v tem učnem načrtu posebna pozornost namenjena razvijanju digitalne pismenosti učencev/učenk. Učenci/učenske uporabljajo digitalne tehnologije pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti in pri komunikaciji (dejavnem stiku) z literaturo, in sicer:

- pri sprejemanju, razčlenjevanju in tvorjenju neumetnostnih in umetnostnih besedil,
- kot podporo kritičnemu mišljenju, ustvarjalnosti in inovativnosti,
- za iskanje, zbiranje, izmenjavo in obdelavo podatkov ter njihovo sistematično rabo pri tvorjenju informacij. Za izdelavo, predstavitev in razumevanje kompleksnih informacij uporabljajo tudi primerno strojno in programsko opremo, samostojno uporabljajo primerne didaktične računalniške programe in internet kot vir podatkov in komunikacijsko orodje.

INFORMACIJSKA TEHNOLOGIJA (str. 111)

Razvijanje digitalne zmožnosti se povezuje z razvijanjem sporazumevalne zmožnosti v slovenskem jeziku, tj. zmožnosti sprejemanja (poslušanja/gledanja in branja) in tvorjenja (govorjenja in pisanja) raznih besedil. Digitalna zmožnost vključuje zavestno in kritično rabo informacijskih tehnologij pri opravljanju šolskih in izvenšolskih obveznosti. Podprta je z rabo osnovnih informacijskih spretnosti v okviru IT, tj. z rabo računalnika, da bi pridobili, ovrednotili, shranili, tvorili/oblikovali, predstavljali in izmenjevali informacije in da bi komunicirali in sodelovali na medmrežju (Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta o ključnih zmožnostih za vseživljenjsko učenje/izobraževanje 2006).

Raba informacijskih tehnologij lahko bistveno pripomore h kvalitetnejšemu pouku, a mora biti tesno povezana z novimi načini in oblikami dela, predvsem pa s cilji in z vsebinami pouka slovenščine, tj. z razvijanjem sporazumevalne zmožnosti.

Pouk slovenščine naj občasno kot nadgradnja klasičnega pouka v učilnici poteka v spletni učilnici, ki je opremljena z e-didaktičnimi gradivi in pripomočki ter orodji, ki omogočajo iskanje podatkov in informacij, dostop do brezplačnih učnih gradiv, avtorskih programov, spletnih slovarjev, komuniciranje s pomočjo internetnih storitev, sodelovanje v mrežnih projektih, forumih in različnih spletiščih za učenje slovenskega jezika kot materinščine. V spletni učilnici naj bo priročna e-knjžnica z literaturo za učitelje, s priročniki in učbeniki za učence, vsebuje pa naj tudi zadostno število leposlovnih del, ki jih učitelj izbere za šolsko in domače branje. Na razpolago naj bodo tudi slovarji, leksikoni in drugi priročniki v elektronski obliki za pouk jezika in književnosti.

IZPIS IZ UN VEZAN NA UPORABO IKT IN VKLJUČEVANJE KOMPETENC (GIM)

V [UN za slovenščino](#) v **gimnazijah (2008)** je uporaba IKT vključena v SPLOŠNE CILJE/KOMPETENCE predmeta (str. 6):

- Dijaki/dijakinje razvijajo zmožnost pogovarjanja, poslušanja (gledanja), branja, pisanja in govorenja raznih besedil.
- Razvijanje sporazumevalne zmožnosti se povezuje z uporabo IKT; tako se razvija posameznikova digitalna zmožnost.

PRIČAKOVANI DOSEŽKI/REZULTATI vključujejo tudi razvito digitalno zmožnost, kar dijak/dijakinja dokaže:

- s smiselno in vsestransko uporabo IKT pri iskanju literarnih informacij, pri aktualizaciji literarnih vsebin in nadgrajevanju ter poglobljanju pridobljenega književnega znanja (s. 38).

MEDPREDMETNE POVEZAVE (str. 39):

Splošni cilji predmeta slovenščina v gimnazijskem izobraževanju vključujejo kroskurikularne vsebine, kot so državljanska kultura, IKT (razvijanje digitalnih zmožnosti), knjižnična informacijska znanja, okoljska vzgoja, vzgoja za zdravje, vzgoja potrošnika, poklicna usmeritev, prometna vzgoja itd. ter vsebine kulturne vzgoje).

Na ravni vključevanja kroskurikularnih vsebin je v tem učnem načrtu posebna pozornost namenjena razvijanju digitalne pismenosti dijakov/dijakinj, kar je tudi ena izmed ključnih kompetenc vseživljenjskega učenja. Dijaki/dijakinje uporabljajo digitalne tehnologije pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti, in sicer:

- pri sprejemanju, razčlenjevanju in tvorjenju neumetnostnih in umetnostnih besedil,
- kot podporo kritičnemu mišljenju, ustvarjalnosti in inovativnosti,
- za iskanje, zbiranje, izmenjavo in obdelavo podatkov ter njihovo sistematično rabo pri tvorjenju informacij.

Za izdelavo, predstavitev in razumevanje kompleksnih informacij uporabljajo tudi primerno strojno in programsko opremo; samostojno uporabljajo primerne didaktične računalniške programe in medmrežje kot vir podatkov in komunikacijsko orodje.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA:

Za uresničevanje ciljev jezikovnega pouka:

- dijaki pišejo besedilo oziroma izdelajo pisno podlago za govorni nastop. (Pri tem lahko uporabljajo računalnik).

V UN je priporočeno: Obravnava neumetnostnih besedil naj poteka z dejavnimi oblikami učenja, na primer s problemskim, sodelovalnim in projektnim učenjem – dijak naj bo sprva dejaven ob učiteljevem vodenju/usmerjanju, pozneje pa vse bolj samostojen. Pri pouku so smiselne in potrebne vse učne oblike (tj. frontalni pouk, skupinsko delo, delo v dvojicah, individualno delo), saj je izbira učne oblike odvisna od konkretne dejavnosti pri pouku; vendar pa naj bo težišče na delu v dvojicah ali v manjših skupinah. Pri obravnavi neumetnostnih besedil namreč prevladuje pogovorna metoda, in to ne le kot pogovor dijaka z učiteljem, temveč predvsem kot pogovor med dijaki – če se le da, tudi ob dodatnih tiskanih in digitalnih jezikovnih ipd. priročnikih in drugih virih.

Pri **URESNIČEVANJU (ciljev) V PRAKSI** je priporočeno:

Razmerje med dejavno interpretacijo in kontekstnimi informacijami naj bi pri pouku bilo približno 60 odstotkov: 40 odstotkov, obravnava vsebinskih sklopov pa zasnovana po naslednjih korakih:

kratek informativni uvod (učiteljeva interaktivna razlaga pojmov iz levega stolpca ...,

govorni nastopi in predstavitve projektnega in raziskovalnega dela posameznih dijakov ali skupin z uporabo IKT) ...

Potek obravnave, dejavnosti dijakov in trajanje predvidi učitelj v letni pripravi. Učitelj predvidi tudi čas za preverjanje in ocenjevanje. Pri tem povezuje dejavnosti in čas, namenjen jezikovnemu in književnemu pouku.

B) DODATNI DIDAKTIČNI NAPOTKI ZA UPORABO IKT PRI PREDMETU SLOVENŠČINA

B.1. Pregled izbranih (možnih) dejavnosti učencev z osmišljeno uporabo IKT

Možna e-podpora dejavnostim učencev pri pouku:

- pri sprejemanju, razčlenjevanju in tvorjenju neumetnostnih in umetnostnih besedil iz raznih medijev;
- kot podporo pri samostojnem delu za izdelavo nalog, predstavitev in za razumevanje zahtevnejših besedil in informacij;
- v podporo pri kritičnem mišljenju, ustvarjalnosti in inovativnosti;
- za iskanje, zbiranje, izmenjavo in obdelavo podatkov ter njihovo sistematično rabo pri tvorjenju besedil;
- samostojno uporabljajo primerno strojno in programsko opremo in komunikacijsko orodje ter uporabljajo tudi primerne didaktične računalniške programe ter internet kot vir podatkov
- kot podporo pri utrjevanju snovi in preverjanju sprotnega dela, znanja učencev
- kot podporo pri preverjanju in ocenjevanju znanja.

Primeri dejavnosti:

- Uporaba spletnih jezikovnih priročnikov za razvijanje poimenovalne in pravopisne zmožnosti (npr. <http://www.fran.si/> in [SSKJ](#), [Termania \(za android\)](#), [Termania za iPhone](#), [Korpus slovenskega jezika Fidaplus](#), [Korpus avtentičnih besedil Gigafida](#), [korpus govoriene slovenščine GOS](#), [Besedilni korpus Nova beseda](#) ...)
- Za doseganje procesnorazvojnih ciljev obravnave literarnih besedil (Razvijanje zmožnosti branja in interpretiranja književnih besedil, Razvijanje (splošne) sporazumevalne zmožnosti, Pridobivanje književnega znanja, Širjenje spoznanj o književnosti, kritična aktualizacija, njihovo uvrščanje v širši kulturno-razvojni kontekst): [Zbirka slovenskih leposlovnih besedil](#); [France Prešeren](#), [Prežihov Voranc](#), [Srečko Kosovel](#), [Brižinski spomeniki](#) ...)

- Snemanje interpretativnega branja s tabličnim računalnikom - z uporabo programa za snemanje, urejanje in montiranje zvoka (Audacity, Movie Maker).
- Sodelovalno učenje, projektno delo s spletnimi aplikacijami, ki omogočajo skupno rabo (Google drive ...)
- Sodelovalno učenje, projektno delo s spletnimi orodji, ki omogočajo urejanje podatkov (miselni vzorci: X-mind, Free Mind; Gogle Doc, Wiki v spletni učilnici (GOS, Wikivir, YouTube, TeacherTube, [Blog Arnes](#), [Arnes Planer](#), [Arnes Filesender](#) ...)
- Razvijanje sporazumevalne zmožnosti preko spletnih storitev (npr. [VOX](#), Skype ...)
- Učenje, informiranje, sodelovanje, vrednotenje v spletnih učilnicah v okolju Moodle (wiki, kviz, forum, slovar, nabiralnik ...)
- Učenje z e-gradivi, e-učbeniki v različnih izvedbenih oblikah (premišljena in kritična selekcija teh gradiv):
e-učbeniki:
 - <http://eucbeniki.sio.si/>
 - e-slovenščina: <http://www.e-sola.mladinska.com/course/view.php?id=6>,
<http://gradiva.txt.si/slovenscina/>
- Inovativna uporaba podcastov, video posnetkov ([Arnesov videoportal](#) ...)
- Uporaba socialnih medijev za izobraževalne namene (Facebook, Twitter, Pinterest ...)

B.2. Seznam oz. dostop do obstoječih e-gradiv in e-storitev za predmet slovenščina

iUčbeniki: Slovenščina 8, E-učbenik za slovenščino v 8. razredu osnovne šole: <http://eucbeniki.sio.si/test/index.html>

Slovenščina 8, E-učbenik za slovenščino v 8. razredu osnovne šole: <http://eucbeniki.sio.si/test/index.html>

Slovenščina 1, E-učbenik za slovenščino v 1. letniku gimnazije: <http://eucbeniki.sio.si/test/index.html>

eGradiva:

Slovenščina za gimnazije in srednje šole: <http://gradiva.txt.si/slovenscina/>

Slovenščina za triletne šole: <http://gradiva.txt.si/slovenscina/>

Slovenščina za 8. razred OŠ http://www.s-sers.mb.edus.si/gradiva/w3/slo8/000_mapa/projekt.html

E-seminarji s področja jezikov:

- Horuk v jezikovni e-pouk
- Razvijanje jezikovnih zmožnosti v spletnem učnem okolju
- Popestrimo jezikovni pouk s storitvami Splet 2.0
- Nihče ni predaleč za jezikovno povezovanje

E-svetovanja:

- Timsko izdelovanje predstavitev in spletnih strani pri jezikovnem pouku
- Sodelovalni projekti na daljavo
- Postanimo interaktivni v 4-urah na i-tabli pri jezikih
- Uporaba podcastov pri pouku jezika
- E-vrednotenje znanja pri pouku jezikov
- Jezike (se) učim (tudi) z IKT
- Kako izbrati in načrtovati aktivnosti z IKT pri jezikovnem pouku
- E-listovnik učenca
- Didaktična uporaba mobilnih naprav pri pouku
- Svetovanje za uvajanje e-gradiv pri jezikih

Študijske skupine za slovenščino: [OŠ](#), [SŠ](#) (gradiva, primeri nalog ...).

Prispevki in primeri dobre prakse s področja pouka slovenščine na konferencah Sirikt:

Strojna in programska oprema pri pouku (slovenščine):

- [POUK JE DOLGOČASEN. VKLJUČIMO MOBILNO NAPRAVO](#) (Janko Harej, E-šolstvo)

[posnetek predavanja](#)

[VIDEOKONFERENCE NA MOBILNIH NAPRAVAH IN POENOTENE KOMUNIKACIJE](#) (David Vrtin, Arnes)

[posnetek predavanja](#)

Socialna omrežja:

Dominic Graveson: [OD ABC DO LOL? DRUŽABNA OMREŽJA – ČUDEŽNO ZDRAVILO ALI MUHA ENODNEVNICA?](#) [posnetek predavanja](#)

- Dominic Graveson, Radovan Kranjc, Maja Vičič Krabonja, Urška Bučar, Marija Mustar, Simon Dražič, Amela Sambolić Beganović: [DRUŽABNA OMREŽJA V IZOBRAŽEVANJU: DELI IN VŠEČKAJ](#), [posnetek predavanja](#)

- Jerica Glavan: [SPLETNIK IN FACEBOOK PRI POUKU HRVAŠČINE](#), [posnetek predavanja](#)

E-branje:

- Simona Sirk: [Z IKT TEHNOLOGIJO ZMANJŠAJMO UČNE TEŽAVE PRI BRANJU](#), [posnetek predavanja](#)
- Anita Smole, Sonja Strgar: [RAZVIJANJE BRALNIH UČNIH STRATEGIJ Z IKT-JEM V 3. RAZREDU OŠ](#), [posnetek predavanja](#)
- Marjeta Doupona, Matej Horvat: [BESEDNI ZAKLAD IN HARRY POTTER: IKT PRI POUČEVANJU BRANJA](#), [posnetek predavanja](#)

- Mladen Kopas: [SPLETNI KVIZI KOT SPODBUDA K BRANJU STROKOVNE LITERATURE NA RAZREDNI STOPNJI](#)
- Tanja Müller: [»E-KNJIGA ME BRIGA«, posnetek predavanja](#)
- M. Štraus: [Kako digitalno berejo mladi po svetu, posnetek](#)
- E. Traven: [24 ur Shakespeara – \(multi\)medijska predelava domačega branja, posnetek](#)
- J. Flogie, D. Medved, J. Antolinc, S. Lukman, V. Potočnik: [E-knjiga v spletnem okolju, posnetek](#)
- T. Lotrič Komac, T. Žagar Pernar: [Do višje bralne pismenosti tudi z IKT, posnetek](#)

E-pisanje:

- Monika Kovačič: [ŠOLSKE TISKOVINE – SINERGIJA SODOBNE TEHNOLOGIJE IN SODOBNIH UČNIH PRISTOPOV, posnetek predavanja](#)
- M. Mihelič, Arnes : [Arnes Planer – vedno usklajeni in Blog.arnes – spletna stran v desetih minutah, Posnetek predavanja VOX](#)
- P. Vodičar: [Izboljšanje pravopisne zmožnosti učencev s pomočjo računalnik, predavanje](#)

E-poslušanje:

- M. Kralj: [Govorni pomočnik, Posnetek predavanj VOX](#)

Medpredmetno povezovanje:

Spletna varnost:

- [Varni na internetu, Safe.si](#)
- [Spletno oko](#)
- Andrej Tomšič, IP-RS: [SMO DOVOLJ PAMETNI ZA PAMETNE NAPRAVE?](#)
- [posnetek predavanja](#)

Vrednotenje znanja:

Razno:

- Niel Mclean: [POVEZANA PEDAGOGIKA: TEHNOLOGIJA IN UČILNICA PRIHODNOSTI](#)
- [posnetek predavanja](#)
- Andreja Žavbi: [UPORABA TABLIČNIH RAČUNALNIKOV PRI SLOVENŠČINI, posnetek predavanja](#)
- M. Batič Finžgar, Arnes: [Arnes video portal, Posnetek predavanja VOX](#)
- Dragica Brinovec, Polonca Brooks: [POUČEVANJE SLOVENŠČINE NA DALJAVO - DVOJEZIČNI OTROK Z DISLEKSIJO, posnetek predavanja](#)
- Tina Bregant: [UČENJE IN RAZVOJ MOŽGANOV](#)
- Ranko Rajović: [SISTEM UČENJA NTC – RAZVOJ BIOLOŠKIH POTENCIALOV OTROKA, Posnetek obeh predavanj](#)

- S. Granfol, A. Grosek: »Netbook razred« - organizacija pedagoškega dela in načrtovanje evalvacije na Gimnaziji Jožeta Plečnika Ljubljana, [posnetek](#)
- J. Harej: [Tablice v šolstvu ... ponovno](#), [posnetek](#)
- B. Burger, U. Simnovčič-Pišek: [Zgled predstavitve slovenskega književnika na interaktivni tabli](#), [posnetek](#)
- K. Kodelja: [Wiki kot podpora izobraževanju in projektному delu](#), [posnetek](#)
- B. Stražar: [Uporaba tabličnih računalnikov v šolstvu](#), [posnetek](#)
- A. Švab Tavčar: [Učne kartice na mobilnem telefonu Android](#), [posnetek](#)
- A. Zabukovec, T. Ferbežar: [Pouk nad oblaki](#), [posnetek](#)
- S. Harej, J. Harej: [V šolo samo s tabličnim računalnikom](#), [posnetek](#)
- A. Adam Knez: [Uporaba iPada pri pouku slovenščine](#), [Posnetek predavanj VOX](#)

Drugo:

- Klemenčič Glavica, Marijana in Osvald, Mojca, 2012: O uporabnosti IKT orodij pri slovenščini, Slovenščina v šoli 15/2, 24–32.
- Osvald, Mojca, 2012: Možnosti, ki jih za pouk ponuja spletna učilnica (Moodle). Slovenščina v šoli 15/2, 32–38.
- Poznanovič Jezeršek, Mojca idr., 2011: Učni načrt SLOVENŠČINA, Osnovna šola: MŠŠ.
- Žveglič, Marija, 2010: Raba informacijsko-komunikacijske tehnologije za doseganje ciljev pri pouku slovenščine v osnovni šoli (doktorska disertacija). Ljubljana. UL, FF.
- Žveglič, Marija, 2012: Umeščanje informacijsko-komunikacijskih tehnologij v osnovni šoli in gimnaziji, Slovenščina v šoli 15/2, 13–24.